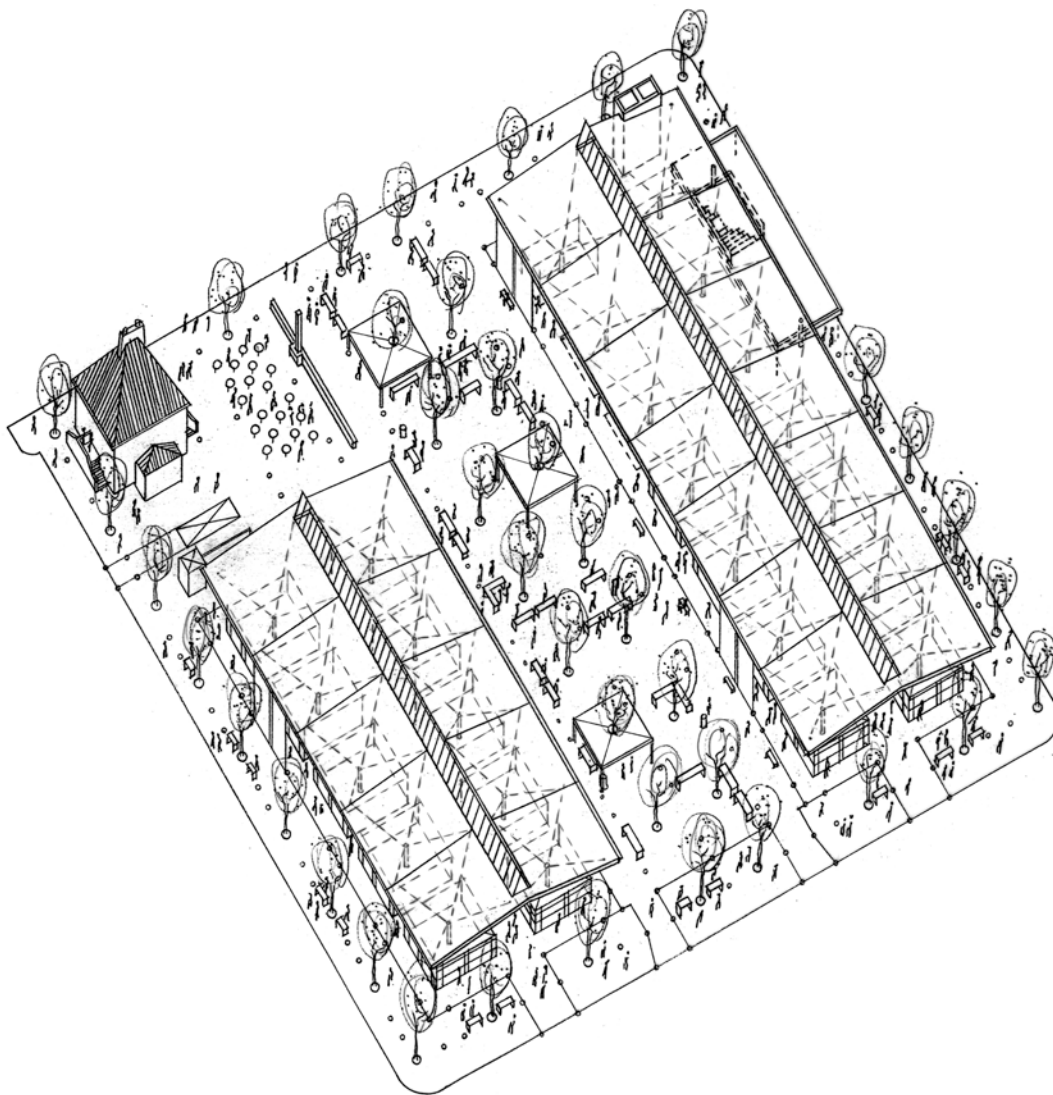

Torvehallerne på Israels Plads

01.02.2006

1.0 Konceptbeskrivelse

Indholdsfortegnelse

1.1 Baggrundshistorik - København og øvrige Europa	1
1.2 Aktiviteter og liv på torvepladsen – i morgen, middag og aftentimerne	2
1.3 Vareudbud - Danmarks regioner repræsenteres på torvepladsen	3
1.4 Torvepladsens udformning	4
1.4.1 Overdækkede stader	4
1.4.2 Udendørs stader	5
1.4.3 Mobile stader	6
1.4.4 Infostand	6
1.4.5 Administrationsbygning til daglig ledelse	6
1.4.6 Udeservering og lysende vandskulptur	7
1.5 Underjordisk miljøterminal, depotfaciliteter og kølerum	8
1.5.1 Underjordisk miljøterminal.....	8
1.5.2 Depotfaciliteter mv.	8
1.6 Inspirationskilder	9
1.6.1 Mezquitaen i Cordoba i Spanien.....	9
1.6.2 Københavns historiske voldbælte.....	10
1.7 Københavns Torvelaug af 1998 – stiftelse, formål og Fagudvalgsbestyrelse	11
1.7.1 Københavns Torvelaug af 1998 – stiftelse og formål	11
1.7.2 Fagudvalgsbestyrelse i regi af Københavns Torvelaug af 1998:	12
1.7.3 Fagudvalgsbestyrelsens anvisninger for Torvehallernes fysiske, tekniske og funktionelle udformning:	12
1.8 Ejerforhold af staderne, samt leje-referencer fra Stockholm og Danmark	12
1.9 Bemanding - stader, administration, opsyn mv.	14
1.9.1 Stader	14
1.9.2 Sekretariat	14
1.9.3 Renovationsmedarbejder	15
1.9.4 Eventuel Toiletbemanding.....	15
1.10 Identitet og kommunikation	15
1.11 Parkeringsforhold	17
1.12 Trafikforhold	17
1.12.1 Varekørsel	17
1.12.2 Biltrafik	17
1.12.3 Cykelparkering	17
1.12.4 Fodgængere	18
1.12.5 Metro	18
1.12.6 Nørreport Station.....	18
1.12.7 Busruter	18

Konceptbeskrivelse

1.1 Baggrundshistorik - København og øvrige Europa

Torvehandel hører enhver by til. Overalt, også i Europa, fremstår torvepladser som bycentre og oaser fulde af liv og farver. Tænk på Campo dei Fiori i Rom, de glasoverdækkede markedshaller i Barcelona, Venedigs fiskehal lige ud til Canal Grande. Eller tænk på de blomstrende svenske og finske saluhaller, for ikke at tale om det pragtfulde fisketorv i Bergen.

København har selv haft fine traditioner for torvehandel. Fisketorvet på Gammel Strand, Slagterboderne i støbejernshallerne ved Nikolai Kirke, markedet i Børsens bygning – og ikke mindst det store grønttorv på Israels Plads, der fungerede fra 1889 til 1958 – vidner om en levende fortid, som det nu er på tide at genopdage. Gode markeder medfører beriget byliv, bedre fødevarekvalitet og har altid en magnetisk virkning på både borgere, besøgende og turister. Israels Plads centrale beliggenhed ved Nørreport Station - Danmarks i dag mest trafikerede knudepunkt - vil med egen Metro-nedgang i hjørnet af Frederiksborggade og Linnésgade, S-tog, Kystbane- og Øresundstog, samt udvidet bustrafik i nærområdet, den underjordiske P-kælder med plads til ca.1300 biler, skabe en optimal kundetilstrømning til Torvehallerne.

To historiske fotos fra Israels Plads: Samlede pladsrum som det tog sig ud fra 1889-1958, samt Amagerkone med varer. Disse fotos foreslås opsat i op/nedgangsarealerne til Metroen, som markering af pladsens stolte handelstraditioner. Fotos: Kbh.'s Bymuseum

Analyser af de sydeuropæiske og skandinaviske torvehaller viser, at de besøgs-mæssigt og økonomisk bedst fungerende løsningsmodeller er baseret på en kombination af overdækkede salgsheder i direkte samspil med udendørs stadepladser. Lejen af den enkelte stadeplads tilpasses i henhold til størrelse, placering, faciliteter og lejeperiode (dags-/uge-/måned-/årsbasis), hvilket medfører både et bredt varesortiment og priser i flere klasser.

Torvehallerne skal have et udbud, der er stort, varieret og stabilt, så man på forhånd ved, at man ikke går forgæves. Men der skal i lige så høj grad være plads til årstidsbestemte overraskelser, f.eks. friskplukkede svampe eller jordbær fra en lille producent. Torvehallerne skal være et sted, hvor alle kan gøre deres indkøb, både dem med den velstrukturerede indkøbsseddel, og dem der kommer for at lade sig inspirere af dagens udbud af nicheprodukter og egnsspecialiteter. Mangfoldighed, høj kvalitet, rimelige priser samt en grundlæggende respekt for varen og madkulturen er helt centrale begreber for Torvehallerne på Israels Plads.

1.2 Aktiviteter og liv på torvepladsen – i morgen, middag og aftentimerne

Torvet vil således tilbyde både friske sæsonvarer, egnsspecialiteter og alle daglige basisfødevarer. Hver morgen og aften vil varebiler, før den officielle åbningstid kl. 10 og efter lukketid kl. 20 (kl. 17 i weekenden), kunne passere ned gennem det åbne areal og læsse varer af og på. Ved at forlænge det nuværende grøntorvs åbningstider med et par timer dagligt, udvides ikke bare livet på torvepladsen, men også indtjeningsmulighederne, til gavn for de sælgende og for de mange handlende der kommer sent fra arbejde.

Når de primære fødearestader lukker ned kl. 20, vil der imidlertid stadig være liv og lys på torvepladsen. Der planlægges en række mindre serveringssteder af livgivende art, bl.a. en tapas-stade, en sushi-stade, en suppe & salat-stade, en østers/vin-stade, en kaffe/chokolade-stade, en café, som har åbent både om dagen og om aftenen, følgende Metroens åbningstider. På samme måde vil bager- og kaffestaderne åbne tidligt om morgenen, når togtrafikken startes op.

Om sommeren vil alle disse serveringssteder have mulighed for at opstille borde og stole udendørs, langs det åbne træbeplantede pladsrum mellem de to torvehaller - så hovedstadens borgere, besøgende og handlende her kan følge byens puls.

Heller ikke om natten vil pladsen ligge mørk og øde hen. En særlig nattebelysning med energisparepærer i hallerne, en lysende vandskulptur i farvet glas, samt over 100 små LED-lys nedlagt i granitbelægningen, vil give torvet et dæmpet lys - Således, at man også på vej hjem gennem byen i de mørke timer kan slentre gennem hallerne og lade sig inspirere til morgendagens indkøb. Dertil kommer, at der etableres en enkelt døgnåben kiosk i torvehallerne, som vil kunne stå for salg af gængse kioskvarer samt i mindre omfang daglige forbrugsvarer som tandpasta, toiletpapir, elpærer, batterier m.m. Sammen med nattebelysningen forventes kiosken at have en præventiv effekt på hærværk og i øvrigt uvelkomne forbipasserende, idet der *altid* er åbent på torvepladsen og dermed *altid* mennesker, som kan tilkalde den fornødne assistance. Derudover kan der i det nødvendige omfang tilknyttes forskellige grader af vagtopsyn/video-overvågning.

Ud over de forskellige serveringssteder er der på torvepladsen flere nye måder, hvorpå torvets varer, det gode måltid og madkulturen kan komme i centrum. Israels Plads vil kunne danne ramme om utraditionelle offentlige fællesarrangementer, ikke mindst muligheden for bespisning af op til tusind mennesker:

På lune aftener i sommerhalvåret kan man spænde sejldug op mellem træerne, hænge stormlygter og lanterner op i grenene og dække op med langborde og hvide duge fra den ene ende af det åbne areal til den anden. Her vil Sankt Hansmenuer, Høstmiddage og særlige tema-aftener kunne afholdes, her vil man kunne byde på helstegt okse og pattegris, selv- og nyrøget laks, gigantiske osteborde og vinsmagning, kæmpepander over åben ild med paella og meget, meget mere.

Disse måltider skal naturligvis tilberedes af Torvehallernes egne råvarer, således at disse arrangementer indgår i hallernes samlede omsætning. Også i dagtimerne vil der være oplagte muligheder for at opleve specialarrangementer:

HAJ fanget i Kattegat. Kom og se den på torvet. Fiskehandleren parterer og uddeler grillede smagsprøver.

Kom og MALK en økologisk jerseyko på torvet. Se mælken blive til ost og fløden til is.

Der er ÆBLE-WEEKEND på torvet. Kom og smag! Lær at kende forskel på de forskellige sorter. Se æblerne blive til most og køb hjemmelavet æblebrændevin direkte fra Fyn, Jylland og de danske småøer.

Økologisk HØSTMARKED i Torvehallerne.

1.3 Vareudbud - Danmarks regioner repræsenteres på torvepladsen

Baseret på Københavns Torvelaugs 8-årige erfarings- og researchgrundlag vurderes det af største vigtighed at finde den rette fordeling mellem fødevarerbrancherne. Hvor mange slagtere, fiskehandlere, grønthandlere og serveringssteder skal der være i forhold til hinanden? Lige så vigtigt er det at finde den rette fordeling mellem det almindelige, billige og eksklusive – samt at finde den rette placering af de enkelte producenter, så man sikrer, at publikum bliver fristet til at gå rundt på *hele* torvet. Kendte og ukendte producenter skal med andre ord spredes og blandes mellem hinanden.

Torvehallerne på Israel Plads er en optimal måde at samle Danmarks bedste fødevarerproducenter og forhandlere på. Torvehallerne vil således ikke alene stimulere hovedstaden, selve lokalområdet og de omkringliggende erhverv, men også stimulere Danmarks regioner gennem fokus på disses særlige kvaliteter, via historierne om fødevarernes hjemsteder.

For at fremhæve et udsnit af den fødevarer kvalitet og farverighed, som Torvehallerne vil komme til at repræsentere, giver Københavns Torvelaugs udførlige stadeholderliste med foreløbig 113 potentielle stadeholdere fra hele Danmark (vedlagt bagerst under punkt [3.1 Stadeholderliste](#)) et levende indtryk af mulighederne for at sammensætte både en markant repræsentation fra Danmarks regioner, men også for en række etniske og europæiske stader:

Kernegaarden fra Fejø med kvalitetsprodukter fra de danske småøer, Bornholms Erhvervscenter med egnsspecialiteter, Synnøve´s Jydske Specialiteter, *Landkøbet Sjælland* repræsenterende salget af en længere række gårdes produktioner af økologisk kød, pølser, grøntsager, frugt, urter & blomster, *Øllingegaards* økologiske mejeriprodukter, Elmegades brød kaffe og te, rodfrugter fra Rosenfeldt, *Mølle & Skovlys* økologiske konfekturer, Samsø Frugt og Grønt, Juul & Søns Bi- og Gårdbutik med produkter fra Læsø, Windsor Fisk & Vildt, *Meyers* med produkter fra bl.a. Lilleø, Ørbæk bryggeri med lokale fynske øl, Grand Fromage, Ali Babas halal-slagter, Shu Chens kinesiske købmand, Akira Okadas sushi, Eric Vincents franske produkter, Bora Yalcin frugt & grønt, *Uomoliva–Olivenmanden*, med mange flere.

De ambitiøse arkitektoniske torvefaciliteter skræddersys til at åbne dørene for disse mindre producenter og deres specialprodukter. For derigennem at sikre at torvehandlen vil blive et frodigt alternativ til supermarkedernes mere traditionelle arbejdsgange med større brug af emballage, varer med tilsætningsstoffer mv. Ikke med moraliserende sundhedsparametre, men med frodigt handelsliv genereret af lokale stadeholdere, som vil kunne nedgradere tilsætningsstofferne, medicinresterne, salmonellaen, det overdrevne fedt- og sukkerindhold, og erstatte dem med de produkter de selv har frembragt. Gode produkter er kendetegnet ved

det gode håndværk, og det skal gælde hele vejen *Fra Jord til Bord*, og fra de enkelte varer til selve torvehallernes arkitektur.

De levende krabber, aborrerne, klipfisken, fasanerne, rådyr- og elgkødet, det hakkede lam, sprøde hvide og grønne asparges, sorte trompet- og Karl Johan svampe, friske gedeoste, den nyslyngede honning og de vilde blåbær, hindbær og muldebær skal præsenteres i levende og funktionelle arkitektoniske rammer.

Således, og det er vigtigt, at torvepladsen bliver opfattet som et *Gesamtkunstwerk*.

1.4 Torvepladsens udformning

Det samlede torveareal på 6625 m² vil kunne give plads til maksimalt 156 studeholdere.

1.4.1 Overdækkede stader

I de to haller etableres ved sammenføjning af 19 salgsmøbler á 50 m², som kan underdeles i op til 4 enheder á 12,5 m²; således kan der indrettes op til 76 overdækkede stader med kød, fisk, ost, frugt og grønt mv.

De overdækkede studepladser er aflåselige og installeres med telefon/internetforbindelse, samt varme- og kølefaciliteter. Vand og el bliver tilført det enkelte modul via den centrale tagbærende stålsøjle, hvor omkring kan opsættes borde, salgsdiske, kølemontre, vaske, kasseapparater, samt afsætningsplads alt efter behov.

Snitmodel med 2 overdækkede stader omkring torvehallerne bærende søjler, og 1 udendørs stude omkring et lindetræ. Model: Arkitekturværkstedet ApS

Facaderne i glas, træ og stål bliver fleksible på en måde, så vinduer og døre kan åbnes og lukkes alt efter årstid og individuelle ønsker. Man kan opnå bod-karakter ved at åbne alle vinduer og lukke døren; en løsning fiskehandlere, slagtere og bagere med fordel kunne vælge. Eller man kan åbne døren og lade folk komme ind i staden; en løsning kolonialkøbmænd, vinhandlere, blomster- og grønthandlere kan tænkes at foretrække.

Hos slagterne, oste- og fiskehandlerne etableres borde og hylder i rustfrit stål, mens de øvrige forsynes med borde og hylder i massivt træ. Udendørs hylder og diverse ophængsarrangementer, i tilsvarende materialer, er desuden en integreret del af stadekonceptet.

For overdækkede stadepladser, der vender ud mod torvepladsens udendørs areal mellem de to haller, eller ud mod de omkransende gader, vil det endvidere være en mulighed at leje udendørs moduler. Bageren vil her kunne sælge varme kanel-snegle på tilbud, mejeristen og grønthandleren vil kunne opstille en lille ekstrabod med salg af frugtjuicer, smoothies og kundens hjemmekomponerede yog-hurt, fiskehandleren vil kunne stille sig op med en mobil rygeovn, hvoromkring folk vil kunne spise *Sol over Gudhjem* under torvets træer mv.

1.4.2 Udendørs stader

På torvepladsens udendørs areal mellem de to haller rådes der over 14 salgsmoduler á 50 m², som ligeledes kan underopdeles i op til 4 enheder á 12,5 m² - her til kommer at der langs pladsens periferi indplaceres 24 salgsmoduler á 12,5 m²; således kan der tilsammen indrettes op til 80 udendørs stader, fortrinsvis beregnet til salg af frugt, grønt, honning, æg, svampe, blomster mv.

Det grønne pladsrum mellem de to torvehaller forbeholdt udendørs stadehandel. Omkring pladsrummets enkelte træer kan opsættes simple, flytbare stålkonstruktioner beklædt med sejldug, hvorunder salgsborde i træ fremviser udbuddet af varer. Stillbillede fra 3D-animation, udarbejdet af Dansk Arkitekturcenter i samarbejde med Arkitekturværkstedet ApS.

Staderne vil blive udlejet på en trinvist billigere års-, måneds-, uge- og dagsbasis, hvilket muliggør, at såvel producenter som privatpersoner vil kunne stille sig op, når høsten af blomster, jordbær, asparges el.lign. har været rigtig god. Rigelige svampeår vil sætte sig spor på torvet, når ivrige samlere stiller borde op fredag eftermiddag. Biavlere fra Vestjylland, kartoffeldyrkeren fra Samsø, pæreplantageejeren på Fejø og fru Hansen, der har været i skoven i maj og plukket 100 buketter anemoner, vil alle sammen have mulighed for at leje en udendørs stadeplads og sælge nogle unikke varer direkte til forbrugeren. Hvad angår blomsterstaderne suppleres med salg af friske krydderurter, levende planter og urtepotter samt et større udvalg af f.eks. danske blomster som anemoner, vibebælg, primula, perlehyacinter mv.

Med hensyn til de fast udlejede stadepladser gives der mulighed for opstilling af spinkle stålkonstruktioner beklædt med vaskbar sejldug i tag, og evt. på enkelte sider, alt efter vind og vejr. Man kan forestille sig en varieret fordeling af fast udlejede, sejldugsoverdækkede stader og mere fleksible stader som dag- og ugeboeder, der udlejes i perioder på 1-30 dage, og som er mere åbne overfor årstidsbestemte varer, slagtilbud og andre aktiviteter. At der *sker* noget, og er *liv* på torvet, er af allerstørste betydning.

Udendørs stader stilles op om morgenen/tages ned om aftenen i et afgrænset tidsrum, der er nøje afstemt vareindleveringstidspunkterne (uddybes punkt 1.14).

1.4.3 Mobile stader

Hertil kommer minimum 2-300 m² mobile stader, der primært placeres omkring sikkerhedszonen ved metronedgangen, hvor der ikke må være permanente bygningsdele. De mellem 16-24 mobile moduler udgør ca. 12,5 m² hver.

I de mobile moduler etableres eksempelvis en skaldyrs-stade med rejer/rejemadder om sommeren, muslinger/muslingesupper (fransk, dansk, asiatisk) om vinteren. Hertil kommer mobile årstidsmoduler - til eksempelvis kastanieristning, brændte mandler og stuede kantarel-toasts om efteråret, glühwein og nykogte klejner i december, hjemmelavet is & softice, juicer om sommeren osv.

Ét mobilt modul kunne rumme skiftende tiltag, f.eks. kunne afholdes "Nordatlantiske onsdage" med specialiteter fra Færøerne, Island og Grønland; "Appetitvækker-fredage" hvor appetizere fra hele verden præsenteres (italienske antipasti én fredag, spanske tapas den næste, tyrkiske mezes den tredje og så fremdeles); "Vegetar-tirsdays", "Tyrkiske torsdays", "Bornholmske weekender". Mulighederne er utallige.

Blandt disse kunne, med erfaringer fra Øksnehalsmessen "Børn i Køkkenet", desuden være en børnebod, hvor forskellige kokke om lørdagen og i ferier kunne komme ind på skift og lave mad med børn, lære dem at udbene fisk, fortælle dem om oksens anatomi, krydderurters brug, madtraditioner, kvalitet/ikke kvalitet etc. I løbet af ugen kunne skoleklasser evt. holde lignende arrangementer.

Vandposte og el-udtag fordelt over det åbne areal forsyner med hhv. drikkevand, blomstervand og vaskevand, samt el i begrænset omfang.

Via nedkast til underjordisk miljøterminal kan alle stadeholderne nemt og på hygiejnisk vis skaffe sig af med deres affald. Glas, pap og plast sorteres separat op til anslået 75 % genbrug. Se 1.5 Underjordisk Miljøterminal for udførlig beskrivelse heraf.

1.4.4 Infostand

Endvidere er det en mulighed at etablere en *Alt om Torvehallerne*-infostand; et kvart modul i den tidligere beskrevne kiosk-funktion, hvor der kan tages imod spørgsmål, der på den ene eller anden måde har med Torvehallerne stadeholdere, disses regioner, deres fødevarer, gastronomi, restauranter, landbrug at gøre.

1.4.5 Administrationsbygning til daglig ledelse

I den eksisterende - og erklærede bevaringsværdige - toiletbygning på hjørnet af Frederiksborggade og Rømersgade er der i kælderens offentlige toiletter i adskilte afdelinger for hhv. damer og herrer, mens der er handicaptoilet placeret i gadeniveau ind mod torvepladsen. Disse administreres af Københavns Kommune.

På 1. sal vil kunne indplaceres og lejes en fælles frokost- og hvilestue for torvehallerne stadeholdere, hvortil kobles et lille kaffe/tekøkken, samt separate herre- og dametoiletter.

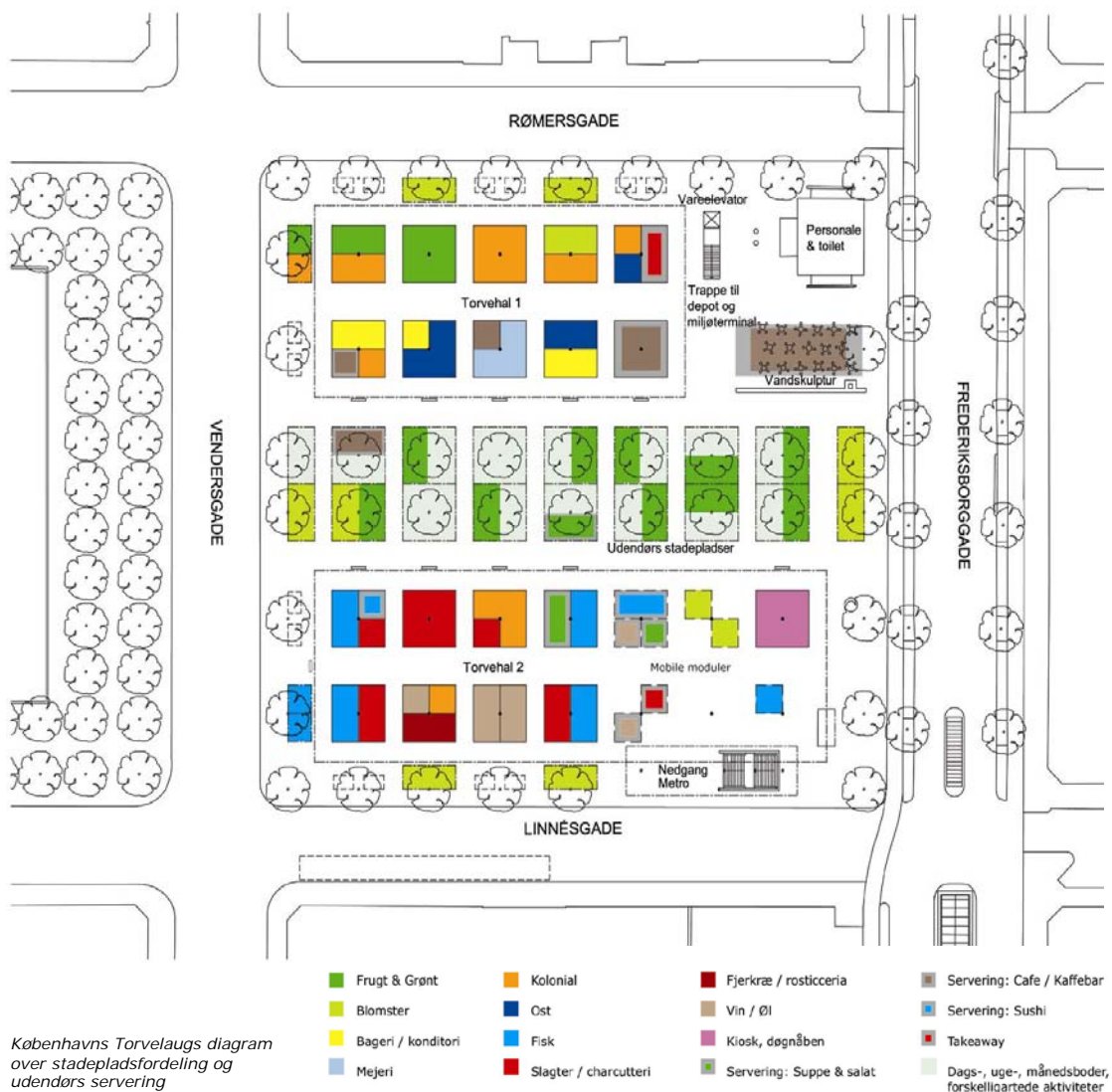

På øverste etage kan indplaceres kontorfaciliteter for den daglige driftsledelse, samt et møde- og bestyrelseslokale med udsigt over hele torvepladsen, så ledelse og stædeholdere har lette og hurtige kommunikationsveje.

Garderobe-, omklædnings- og badefaciliteter samt evt. yderligere arealbehov for toiletter placeres i forbindelse med den underjordiske miljøterminal/ depotfaciliteterne.

1.4.6 Udeservering og lysende vandskulptur

Op til administrationsbygningen, og ud mod hovedtrafikåren ud mod Frederiksborggade, er der i henhold til Lokalplanen udlagt et ca. 125 kvadratmeter stort udeserveringsareal, hvormkring foreslås indpasset en lysende vandskulptur i farvet glas, samt en særlig granitbelægning i et integreret samspil med denne.

Det i alle døgnets timer lysende glas er tænkt som et forfinet samspil med pladsens over 100 LED-lys nedlagt i granitbelægningen, for på denne måde at gøre pladsen indtagende, imødekommende og tryk i aften- og nattetimerne, samt i de lange danske vinter-måneder.

Dette er et særskilt kunstnerisk projektarbejde, udført af de anerkendte kunstnere Nils Erik Gjerdevik og Anders Krüger, der udførligt beskrives i bilag 3.9 Vand-skulptur/kunstnerisk udsmykning – Tryksag med modelfotos og beskrivelse. Dette værk anbefales umiddelbart realiseret via privat fondsstøtte.

Herudover er der i direkte relation til udeserverings-arealet indpasset en til torvepladsen særligt designet vandpost i granit/stål samt en vægt i til at efterveje sine på torvepladsen indkøbte varer, ligeledes i granit/stål. Se 4.8 Detaljeindeks for detaljerede oplysninger herom.

1.5 Underjordisk miljøterminal, depotfaciliteter og kølerum

1.5.1 Underjordisk miljøterminal

I forbindelse med torvehallen liggende parallelt med Rømersgade, og tæt ved administrationsbygningen, etableres en underjordisk Miljøterminal/ depotfaciliteter. Derudover etableres en 2,4 meter bred trappe, samt en vareelevatør i en minimal glas/stålkonstruktion i arkitektonisk samspil med torvehallernes arkitektur.

Torvepladsens omfang af stædehandel kræver et højt hygiejnisk niveau, samt en grundig affaldssortering med så høj grad af genbrug som muligt for at minimere omkostningsniveauet. De forskellige affaldsfraktioner samles ind af en til torvepladsen fast tilknyttet renovationsmand, og sorteres underjordisk i Miljøterminalen, der rummer separate beholdere med hhv. dagsrenovation, organisk affald, glas, pap og plast – med en anslået mulighed for op til 75 % genbrug, der er kalkuleret til at give så betydelige driftsbesparelser, at det vil kunne finansiere renovationsmedarbejderen mv.

Miljøterminalens funktioner og drift beskrives videre under 2.0 Projektbeskrivelse, samt udførligt under 3.3 Underjordisk Miljøterminal m. affaldssortering- rapport af Phil Consult.

1.5.2 Depotfaciliteter mv.

Arealmæssigt fordeler depotfaciliteterne sig på 2-3 større rum, der kan underopdeles i mindre depotrum tilhørende de enkelte stædeholdere, opbygget i lette konstruktioner og materialer. Alle tre kategorier stædeholdere har mulighed for at leje sig ind alt, efter behov for forskellige former for opbevaring. Og såvel de uden-dørs som mobile stæder kan her deponere deres stædekonstruktioner, borde, vogne o. lign.

Til fiskehandlere, slagtere, ostehandlere m.fl. foreslås etableret et fælles køle- og fryserum med individuelle bokse, samt et tilberedningskøkken der kan udlejes på timebasis som det er meget udbredt i de svenske Saluhaller, endvidere kompressorfaciliteter der vil kunne sørge for nedkøling oppe i de stæder som har behov for dette, samt evt. et underjordisk isværk der kan producere is til fiskehandlernes diske.

Garderobe-, omklædnings- og badefaciliteter for stædeholderne, samt evt. yderligere arealbehov for toiletter, indplaceres i kort gåafstand fra trappe/vareelevatør, og i henhold til Fødevarerregion Københavns specifikke arealkrav hertil.

1.6 Inspirationskilder

1.6.1 Mezquitaen i Cordoba i Spanien

En af torvehallernes overordnede inspirationskilder er det oprindeligt mauriske bygningsværk i Sydspanien – den såkaldte Mezquita i Cordoba – der er bygget over flere omgange i perioden fra det 8.-10. århundrede. Inde og ude er her et konglomerat af en gigantisk søjlehal og den frodige ankomstgård, Patio de los Naranjos, med rislende vand og lange rækker af appelsintræer placeret i samme moduler og i direkte forlængelse af hallens 800 søjler. Træstammerne og søjlerne fremstår fuldt arkitektonisk ligeværdige, og den oprindeligt helt frie passage mellem inde og ude, betyder at både søjlehallen og appelsingården opnår overraskende synsvidder, kombineret med smukke lys- og skygespil mellem dagen, natten og den indre lyssætning.

Illustration af Mezquitaens frodige ankomstgård, Patio de los Naranjos, med rislende vand og lange rækker af appelsintræer placeret i samme moduler og i direkte forlængelse af hallens 800 søjler. Rejseskitse i akvarel af Hans Peter Hagens

Med en tanke til dette unikke bygningsværk er et lignende modulært princip anvendt i torvehallerne på Israels Plads. Inde i torvehallerne er hvert stade organiseret som et kvadrat omkring en lysende stålsøjle i midten, der udover at fungere som lyskilde rummer tekniske funktioner som vand, el, tlf. mv. Denne struktur mimes i udendørsarealet mellem de to haller, hvor staderne er etableret omkring træer, der er plantet i samme modulære plan. Den glidende overgang mellem ude og inde understreges desuden af den granitbelægning, som dækker det samlede pladsareal, og som fra den udendørs brolægning bliver gradvist finere ind mod hallernes gangarealer og selve stadernes indre gulvarealer.

1.6.2 Københavns historiske voldbælte

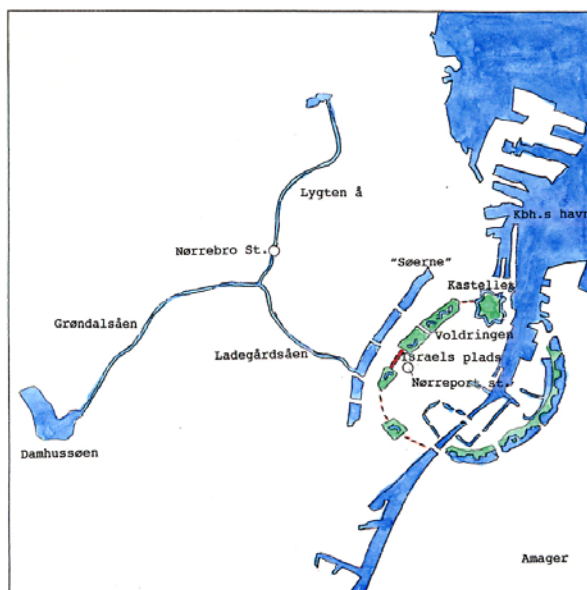
Et aspekt er den overordnede arkitektoniske inspiration, et andet vigtigt udgangspunkt har været Københavns byplanmæssige historie i lokalkvarteret. Set i et historisk perspektiv fremstår Israels Plads i sin nuværende fremtoning langt fra den autoritet, som har hørt sig til da *Grønttorvet* havde sine storhedsdage mellem 1889-1958. I 1958 rykkedes Kbh.'s Engrosgrønttorv til Valby, og aktivitetsniveauet på Israels Plads drosledes markant ned.

Omkring hele Israels Plads byggedes efter voldanlæggets nedlæggelse i 1857, adskillige på daværende tidspunkt meget kritiserede boligkarréer, i og med, at de medførte alvorlige brud på det grønne voldbælte, der så smukt omkransede København dengang. Arkitekten Ferdinand Meldahl kæmpede i årtier for, at voldterænet skulle fremstå som et sammenhængende bælte af offentlige parker, fra Tivoli til Kastellet. Inspireret af blandt andet Wiens majestætiske Ringstrasse, der netop blev realiseret på et tilsvarende efterladt forsvarsareal.

Hans kamp medførte, at det kun på et hængende hår besluttedes at bevare Kastellet og delområder af voldanlægget, som vi i dag kan nyde i Tivoli, H.C. Ørstedsparken, Botanisk Have og Østre Anlæg. Men flere steder var skaden sket, og bl.a. imellem H.C. Ørstedsparken og Botanisk Have står flere 5-etagers bygninger, beliggende mellem Frederiksborggade og Gothersgade, som en påmindelse om en nonchalant byplanlægning.

I forlængelse af realiseringen af Torvehallerne på Israels Plads, er det derfor uhyre vigtigt at fastholde stedets grønne byrumskarakter gennem, for det første udplantning af de 41 nye planlagte lindetræer, i et levende samspil med rækken af rekreative faciliteter som bl.a. de omkransende træbænke, de over hundrede LED-orienteringslys i belægningen, den lysende vandskulptur i farvet glas, vandposte, fiskehandlernes akvarier med havdyr mv.

For det andet gennem opførelse af spinkle og elegante konstruktioner i stål, træ og glas - hvor lethed, åbenhed og transparens er nøgleordene, der medvirker til at understøtte det overordnede parkbæltets karakter.

Illustration af Københavns grønne voldbælte, "søerne" og byens nu primært underjordiske å-forløb, der leder vand til voldbæltets søer. Københavnerskitse i akvarel af Hans Peter Hagens

Ved opprioriteringen af det grønne aspekt får københavnernes et nyt karakteristisk byrum stillet til deres rådighed, samtidig med at det opbrudte voldbælte igen ville kunne få en mere sammenkoblet fremtoning. På en måde der vil tage sig ud som et historisk spor - med en venlig hilsen til Meldahls enestående vision.

Som én yderligere mere kuriøs vision, som ikke er en del af selve torvepladsen, kunne på lang sigt tænkes en smuk passage gennem de førnævnte 5-etagers bygninger, der ligger mellem Frederiksborggade og Gothersgade - inspireret af københavnske forbilleder som den dejlige buegang mellem Amagertorv og Læderstræde kaldet *Klostergaarden*, eller den mere berømte Jorcks Passage. Så ville den direkte forbindelse mellem Botanisk Have, Torvepladsen og H. C. Ørstedsparken blive fuldendt. Henimod H.C. Ørstedsparken ville det i denne sammenhæng være en spændende langsigtet tanke, at der kunne etableres et bredt trappeanlæg tilknyttet en række små "fast-food-serveringer", som kunne sælge små delikate retter tilberedt af torvehallernes produkter, tænkt som en raffineret og lys overgang til parken, på et sted der har en lidt dyster gydeagtig karakter i dag. Her skal man kunne indtage et let måltid i ro for trafikken og det hektiske torveliv, nydende den smukke udsigt over voldgravssøen.

1.7 Københavns Torvelaug af 1998 – stiftelse, formål og Fagudvalgsbestyrelse

1.7.1 Københavns Torvelaug af 1998 – stiftelse og formål

Københavns Torvelaug af 1998 blev stiftet i 1998 med den primære målsætning at styrke torvekulturen i København, samt med det erklærede formål at revitalisere hovedstadens historiske Grønttorv på Israels Plads (1889-1958) gennem etablering af torvehaller og udendørs stadepladser. For udførlige oplysninger, se www.hallerne.dk

Som medlemmer kan optages enkeltpersoner, virksomheder, herunder producenter og forhandlere af levnedsmidler, institutioner og andre juridiske personer, der ønsker at fremme Københavns Torvelaug's mål.

Københavns Torvelaug har omkring 550 støttemedlemmer, omfattende et bredt spektrum af kulturpersoner, kokke, fødevarerproducenter, virksomheder, såvel som private af forskellig art - hvoriblandt 149 er betalende foreningsmedlemmer. Hertil kommer den tidligere nævnte række af potentielle stadeholdere som på nuværende tidspunkt tæller 113 fødevarerproducenter, -virksomheder og -forhandlere fra Danmarks forskellige regioner. Oversigt vedlagt bagerst under punkt 3.1 Stadeholderliste.

I år 2000 foretoges på lokalt initiativ, og uafhængigt af Københavns Torvelaug, en underskriftsindsamling på vegne af beboere og erhvervsdrivende i kvarteret. Fire lokale initiativtagere v. Lisa von Bülow, Inger Pasborg, Bente Grønning og Kurt Bentien samlede i alt 2180 underskrifter, som blev afleveret til Bygge- og Teknikborgmesteren. Underskriftsbilag vedlagt bagerst under punkt 3.11 Lokal underskriftsindsamling på vegne af beboere og erhvervsdrivende i kvarteret.

Ligeledes en række ministerier, offentlige myndigheder, de landsdækkende dagblade, hovedstadsforeninger som Indre By's Lokalråd, foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, Have- og Landskabsrådet m.fl. har anbefalet realiseringen af Torvehallerne på Israels Plads. Navnene på disse er oplistet på www.hallerne.dk, og deres skriftlige udtalelser tilgængelige på enten hjemmesiden under punktet *Presse/Udtalelser*, eller hos Københavns Torvelaug.

1.7.2 Fagudvalgsbestyrelse i regi af Københavns Torvelaug af 1998:

I forbindelse med Københavns Torvelaugs mangeårige arbejde har været tilknyttet en fagudvalgsbestyrelse bestående af fagfolk med relation til produktion og salg af kvalitetsfødevarer i Danmark - som er et bredt udsnit af Københavns Torvelaugs øvrige medlemmer nævnt under punkt *1.7 Københavns Torvelaug af 1998 – Stiftelse og formål*. Denne fagudvalgsbestyrelse består af følgende:

Formand for Regional Madkultur Bornholm Stig Westermann, produktudvikler i Meyer Foods og Andreas Harder, Formand for sammenslutningen Vestjyske smagsoplevelser (Ribe, Ringkøbing, Viborg og Sønderjylland) Kirsti Sorringgaard, Godsejer og Gulerodsproducent Peter Oxholm Tillisch, Cand. Komm. Bjørn Henriksen, Økologisk landmand og adm. dir. for Hedeagergaard produkter Kristen Hedeager, fødevarereformidler Karin Hvidtfeldt, Frugt og grønt konsulent/agent Bo Nytofte, Mejeriingeniør og ostegrossist Thomas Lindbjerg (Grand Fromage), Fiskehandler Tommy Lund (House of Windsor), direktør Per Brun (Emmerys), formand for Småøernes Fødevarenetværk Kai Winter, kok og restauratør Erik Vincent (L'education nationale), Mejeribestyrer Morten Krohn (Øllingegård Mejeri), Adm. dir. i Dansk Kernefrugt Laurits Balle, Kok Herman Fagerlund og Jens Slagter (Slagteren ved Kultorvet).

1.7.3 Fagudvalgsbestyrelsens anvisninger for Torvehallernes fysiske, tekniske og funktionelle udformning:

Fagudvalgsbestyrelsen har løbende vurderet stadestørrelserne og disses funktionalitet, materialevalg og indretning med borde, hylder, vand, el, køl, affald, udsugning mm, samt de overordnede fysiske, tekniske og funktionelle forhold omkring depotfaciliteter, renovation, fælles køle-, fryse-, kompressor- og toilet rum, åbningstider mm - gældende såvel de overdækkede, de udendørs, som de mobile stader. Hertil kommer Fagudvalgets anbefalinger af, at der nedsættes en Torvehalsdriftsbestyrelse. Under 3.4: Fagudvalgsbestyrelsens anvisninger er disse vurderinger oplyst punktvis.

1.8 Ejerforhold af staderne, samt leje-referencer fra Stockholm og Danmark

Københavns Torvelaug vurderer, at Torvepladsens stadeholdere primært består små selvstændige erhvervsdrivende/fødevarereproducenter, som lejer sig ind hos driftsherren.

Konklusioner fra de negative erfaringer fra lukningen af *Kokkenes Torvehal* i København bør indgå, idet *Kokkenes Torvehals* fejl ikke må gentages med for eksklusive salgsenheder, høje priser, samt problemer med topstyrede salgsenheder. Sidstnævnte vil sige at indehaverne af de enkelte stader i *Kokkenes Torvehal* ikke selv stod der til dagligt, men derimod ansatte sig fra det.

Flere af de operatører Københavns Torvelaug har været i dialog med, samt flere af de oprindelige initiativtagere til *Kokkenes Torvehal*, udtrykker at det er en betingelse for succes i torvehallerne, at indehaverne af de enkelte stader selv står for den direkte kundekontakt. "*Folk vil se giraffen*", dvs. at eksempelvis *Bowlerhatslagteren* på Kultorvet i København, uden den landskendte Jens Slagter, er mindre tillokkende. Dertil kommer at stadeholdere i form af små selvstændige erhvervsdrivende har et langt større *drive*, når det gælder den enkelte stades om

sætning, og dermed også slagtilbud med dagens sidste bananer eller årstidens fisk.

Konkrete erfaringer fra Sveriges *Saluhallstyrelse*, samt ledelsen af Stockholms og Göteborgs Saluhaller - ud fra sammenligninger af struktur, driftsøkonomi, logistik, stadernes størrelser og disses huslejer - er ligeledes vigtige aspekter som har været afgørende for opbygningen af Torvehallerne driftsstruktur.

Hvad angår lejeniveauet i Stockholms Saluhaller fordeler det sig som følger: Högtorvs-hallens kvadratmeterpris for dennes stader (inklusive varme, vand, men eksklusiv el, lager) udgør 7000 Skr./ kvadratmeter/år i 2005 tal, mens *Østermalm-hallens* pålyder 4000 Skr. og *Söderhallens* 5000 Skr.

Fotografier af Östermalms Saluhall i Stockholm. I Sverige har man en specifik Saluhallsstyrelse, som varetager driften af Stockholms 3 eftertragtede saluhaller, alle rummende rækker af små stader på mellem 15 og 60 kvadratmeter. Fotos : Arkitekturværkstedet ApS

Disse tre Saluhaller består, ligesom torvehallerne på Israels Plads, udelukkende af mindre salgsheder, og er vigtige eksempler på, hvor forbilledligt torvehandel kan fungere i centrum af en nordisk hovedstad. Ligeså i Göteborg, Lund, Bergen og Helsinki, men i modsætning til eks. Malmö, hvor et direktionsskift desværre har betydet at torvehandlen stort set er erstattet af restaurationer.

Københavns Kommunes Vej og Park ligger selv inde med udførlige oversigter over deres udlejningspriser for stader og udeservering, opdelt i pris-kategorier, afhængige af hvor central placering der er tale om. Prisniveauet ligger tæt på det svenske, og kan ses på www.vejpark.kk.dk/vejepladser/brug/takster.htm

I Danmark er Bazar-Vest ved Århus ligeledes relevant for sammenligning af struktur, driftsøkonomi, logistik, stadernes størrelser og disses huslejer. Stedet er efter et par hårde startår i fuld fremdrift, og bygherren har planlagt at udvide til hhv. København og Odense. Bazar-Vest's stader varierer meget i størrelse, men går helt ned til 5 kvadratmeter. Dertil kommer at der også sælges andet end fødevarer, hvilket ligger uden for lokalplanens rammer for Torvehallerne på Israels Plads. Mindsteprisen på staders lejeniveau er for de 5 kvadratmeter ca. 2000 kr./pr. måned inklusive fællesudgifter, men et vigtigt udgangspunkt har været at m²-priserne varierer alt efter stadernes varetyper, eksempelvis om det er grøntsager, kolonial eller fastfood mm.

1.9 Bemanding - stader, administration, opsyn mv.

1.9.1 Stader

I overensstemmelse med konceptet for torvehallerne er det særdeles vigtigt, at operatørerne definerer sig som *stadeholdere* frem for *butiksdrivende*. Med eksempelvis *Mand og Kone – erhvervsformen* vil grundstammen i operatørkredsen typisk arbejde ud fra andre driftskalkuler og med lavere omkostningsniveau. Det er baseret på aspekter, som ikke alene er afgørende for selve torvekonceptet, men som ligeledes sikrer overkommelige priser – i overensstemmelse med den viden som er opbygget ved Torvelaugets store researcharbejde gennem studiebesøg af torvehaller verden over.

Torvelauget anser det ligeledes som en forudsætning for stadeholderne, at deres lønudgifter vil kunne begrænses i så stort omfang som muligt. Der kan være flere løsningsmodeller herpå. For det første gås ud fra, at de enkelte indehavere af staderne selv står der i dagligdagen, både fordi det er vigtigt at "se giraffen" som omtalt i forrige afsnit, men mindst ligeså meget fordi der dermed kan trækkes udgifter til løn ud af driftsbudgettet for det enkelte stade.

Udover vigtigheden af, at indehaverne selv er repræsenteret i deres stader, peger Torvelaugets research på, at stadeholderne udover fastansat personale ofte vil benytte sig af freelancepersonale og familie. Og at det i denne sammenhæng er af stor betydning, at stille de enkelte stadeholdere frit om de vil benytte faglært eller ufaglært arbejdskraft, eller om de selv ønsker at oplære deres hjælpere. Står indehaveren selv i staden til daglig, vil der i højere grad blive tale om at tilknytte personale til spidsbelastningsperioder såsom fredage og lørdage, måske 1 til 2 halvtidsansatte. Som en potentiel alternativ mulighed kunne man desuden forestille sig, at stadeholderne etablerede en ordning med freelance-personale til spidsbelastningsperioder, som de ville kunne deles om. Hvad angår spørgsmålet om faglært contra ufaglært arbejdskraft, er det vigtigt, at der ligesom i hovedstadens øvrige butikker indpasses stader, som kan assisteres af eksempelvis familien, *bagerjomfruerne* i bagerbutikkerne, købmændenes buddrenge mv.

Torvehallerne er en optimal ramme om *mangfoldighed*, hvad angår såvel vareudbud som folkeslag fra alverdens lande. Det er derfor også vigtigt, at der gives plads til både halal-slagteren og den tyrkiske grønthandler, hvor hele familien sammen driver deres respektive stader, derudover selvfølgelig de nuværende torveholdere på Israels Plads *Dagtorvsklubben af 1950*, men også *kineserboden*, den græske olivensælger, for ikke at glemme de nordatlantiske indslag. Som det også kan opleves i de sydlandske torvehaller, de svenske Saluhaller og Bazar Vest ved Århus.

Stadeholdernes investeringsudgifter bør begrænses i så stort omfang som muligt. Det foreslås derfor, at der eventuelt kunne etableres et fælles kølerum for de stadeholdere som har krav hertil, hvori der placeres individuelle kølebokse, der kan lejes som tillægsleje til stadernes grundleje. Hertil kommer muligheden af at eventuelt etablere fælles kompressor rum, udsugningsanlæg, tilberedningskøkken som beskrevet.

1.9.2 Sekretariat

Besøg og analyser af velfungerende torvepladser verden over viser erfaringsmæssigt, at en sekretariats-funktion placeret i direkte forbindelse med torvepladsen giver de mest optimale muligheder for en velfungerende drift og dagligdag. I den tidligere beskrevne administrations- og toiletbygning er der mulighed for at indpasse diverse relevante arbejdsfunktioner efter behov og organisation.

Typiske funktioner kunne eksempelvis være en daglig driftsleder, en vicevært med grundigt kendskab til torvehallernes/torvepladsens konstruktionsprincipper og tekniske anlæg samt stadeholderens daglige rutiner, evt. en kommunikationsmedarbejder der knyttes til efter behov (i relation til sidstnævnte beskrives under punkt 1.11 Identitet/Kommunikation kortfattet Strukturdirektoratets mulighed for betydelig støtte til markedsføring i torvehallernes første 9 måneders opstartfase, der gælder både før og efter realisering. Hertil kommer at denne kommunikationsmedarbejder måske ville kunne definere torvepladsens foreslåede Info-stand gennem sit grundige kendskab til alle torvepladsens stadeholdere, deres produkter og disses hjemsteder, gastronomi, landbrug mm. som uddybet under punkt 1.4.4 Infostand.

1.9.3 Renovationsmedarbejder

Som beskrevet under punkt 1.5.1 Underjordisk Miljøterminal og 3.3 Underjordisk Miljøterminal m. affaldssortering – rapport af Phi Consult kræver torvepladsens omfang af stadehandel et højt hygiejnisk niveau, samt en grundig affaldssortering. Hertil foreslås tilknyttet en renovationsmedarbejder, hvis løn og driftsomkostninger vil kunne finansieres via de besparelser der er på de 75 % genbrug af de forskellige affaldsfraktioner, der er kalkuleret med i ovennævnte rapport.

1.9.4 Eventuel Toiletbemanding

Erfaringer fra borgernes brug af offentlige toiletter generelt, både herhjemme og udenlands, gør at det er ønskeligt at torvepladsens tilknyttede offentlige toiletter bemandes. Hvilket er fint i tråd med Torvepladsen øvrigt meget høje kvalitetsmæssige og hygiejniske niveau.

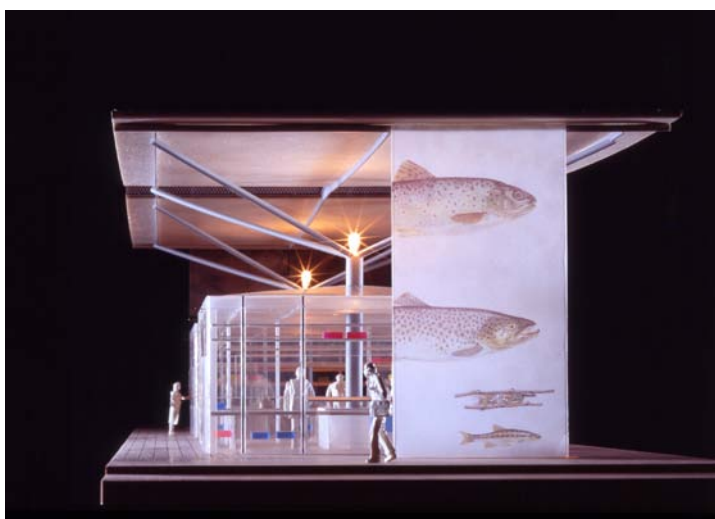
I den tidligere beskrevne administrations- og toiletbygning på hjørnet af Frederiksborggade og Rømersgade anbefales det at søge Københavns Kommune om at tildele denne arbejdsfunktion til toiletterne til hhv. damer og herrer og handicap-toilet. I kælderetagens toiletafdeling eksisterer nemlig i forvejen et mandskabs/depotrum til den ansatte, som uden yderligere ombygning ville kunne anvendes.

1.10 Identitet og kommunikation

Det er en afgørende forudsætning for de kommende torvehallers succes, at der kommunikeres vedholdende og strategisk, og det virker i den sammenhæng oplagt, at torvehallernes driftsselskab påtager sig denne opgave som et af sine primære gøremål. Nedenfor følger en oversigt over centrale kommunikative arbejdsopgaver.

Der skal konstrueres en *identitet/brand* til de kommende torvehaller. En identitet der gør det muligt at kommunikere ud til offentligheden hvem man er og hvad man vil, og som kan virke ledende for de mange beslutninger der skal træffes, samt ikke mindst for hvad der skal kommunikeres til presse og øvrige relevante medier.

Det er afgørende, at denne identitet i alle henseende er tilpasset den/de målgrupper som modsvarer torvets mest betydende kundegrupper, og løbende tilpasses disse gennem løbende markedsundersøgelser. Arbejdet bør indledes allerede før opførelsen af selve torvehallerne, og opmærksomheden henledes på, at Aalborgs mini torvebygning *Rosdahl*'s i en tilsvarende opstartfase tildelt ca. 900.000 kr. hertil fra *Strukturdirektoratet* i regi af Indenrigsministeriet.

*Fødevaremotiver med relation til sæsonen eller særlige begivenheder på torvepladsen, projiceres op på de fire facadepartier i matteret glas – og bidrager til oplevelsen af en livlig torveplads.
Model: Arkitekturværkstedet ApS.*

Under opførelsen af torvehallerne, og når de står færdige, skal torvepladsen, qua sin beliggenhed i en af byens mest befærdede zoner, udnyttes maksimalt i relation til synliggørelsen af torvehallernes identitet og løbende projekter. Selve torvepladsen udgør det væsentligste medium for kommunikation, og danner grundlag for udbredelsen af kendskabet til torvehallerne gennem interpersonel kommunikation.

Mulighederne er her mange, men løbende udsmykning af pladsen med faste tryk, billeder og plakater virker oplagt i samklang med levende billeder fra f.eks. projektor og andre former for skærmedier i både store og små formater - som det fremgår af det samlede tegningsmateriale.

Der skal kommunikeres via relevante massemedier, store som små, herunder omnibuspresse, gratisaviser, lokalaviser, tv, radio, flyers, plakater i bymiljøet etc. Der kan arbejdes med traditionel annonce-markedsføring i presse og tv i et eller andet omfang, men hovedvægten må i kraft af torveprojektets store offentlige legitimitet hos borgere og medier, lægges i arbejdet med at producere historier, der er attraktive for de medier som torve-kundegrupper bruger i det daglige, og som derfor kan optages af de pågældende medier uden beregning.

Der etableres kommunikationsportaler- og kanaler, hvorigennem torvets kunder løbende kan komme i kontakt med torvet og 'det der sker på torvet nu'. Her tænkes blandt andet på netside, emails, sms, mms etc. Der arbejdes målrettet for at gøre relevante institutioner, virksomheder og forretninger til bærere af torvehallernes identitet og løbende kommunikation. Det sikres derved at torvehallernes budskaber og nyheder hurtigt når rundt i byen.

Byggeriets igangsættelse er en mærkedag, som skal anvendes fuldt ud til at spænde forventningens bue.

For udførlige oplysninger henvises til [3.4: Fagudvalgsbestyrelsens anvisninger.](#)

1.11 Parkeringsforhold

Afgrænset af Ørstedsparken, Linnésgade, Rømersgade og Vendersgade ligger den tidligere kort omtalte underjordiske P-kælder med plads til ca. 1300 biler, som udlejes på time- og døgn-basis.

De nuværende stadeholdere på Israels Plads, samt andre med specifikt behov herfor, har haft mulighed for at lave særlige årsaftaler om økonomisk billigere P-afgifter med ejerne af den underjordiske P-kælder – noget der forventes at blive ønskeligt for en del af torvepladsens kommende stadeholdere.

I området omkring Israels Plads er der herudover 756 gadeparkeringspladser fordelt på Ahlefeldtsgade, Vendersgade, Frederiksborggade, Gothersgade, Nørre Farimagsgade, Øster Farimagsgade, Rømersgade, Linnésgade, Nørre Voldgade og Øster Voldgade. Israels Plads ligger i Grøn zone, hvortil hører parkometer-afgifter der afregnes på time-og døgnbasis.

1.12 Trafikforhold

1.12.1 Varekørsel

Indkørsel/udkørsel til/fra pladsen skal ske fra Vendersgade, på Israels Plads skal trafikken foregå ad en ensrettet vej. Indkørslen skal være tættest på Linnésgade, således at varebilerne holder rigtig i forhold til aflæsning fra sidedør. Pladsrummet mellem de to torvehaller har en betydelig bredde for at markere pladsens grønne karakter, og fra yderkant af bænkene langs de to torvehaller til de 2 rækker af træer (ydresiden af træbeskytterne i stål) er der en på tegningerne defineret en køre- og aflæsningszone, således at to biler uden problemer kan passere hinanden. Opsætning af udendørs stadeplads-konstruktioner foretages efter endt varekørsel.

Varekørsel på Israels Plads bliver tidsbegrænset efter nærmere aftale med Københavns Kommune (i stil med Strøget). Varekørsel skal foregå med små varebiler, kørsel med lastbiler biler forbydes.

I Rømersgade oprettes en plads til varelevering fra større varebiler og lastbiler. Vareleveringen på denne plads vil foregå uafhængigt af tidsbegrænsningen på Israels Plads.

1.12.2 Biltrafik

Standsnings- og parkeringsforbudet opretholdes i Vendersgade og Linnésgade. I Rømersgade etableres der parkeringsforbud ind mod pladsen, samt et parkeringsforbud i dagtimerne på den anden side. Parkering forbeholdt invalidevogne og taxi opretholdes.

1.12.3 Cykelparkering

Med i alt plads til 450 cykler over jorden, og 141 cykler hørende til Metroens underjordiske cykelkælder - sammenlagt med plads til 591 cykler.

En del af eksisterende cykelparkering i Linnésgade (100 stk.), langs Frederiksborggade (80 stk.) og ved toiletbygningen (26 stk.) opretholdes. De 8 cykelparkeringspladser langs Frederiksborggade tættes på Rømersgade flyttes til den anden ende nærmest Linnésgade, hvor der er plads til yderligere 10 så det i alt kommer op på 18 stk. der. Dette gøres for at forbedre forholdene for fodgængere over Frederiksborggade.

I randen rundt om hele torvepladsen indplaceres cykelparkering i syv nye grupperinger a 16 stk ud for hver andet stademodul (112 stk).

Herudover får torvehallernes kunder også adgang til Metroens underjordiske cykel-kælder fordelt på to rum (75 stk. og 66 stk.).

1.12.4 Fodgængere

Hele vejen rundt om torvepladsen, samt i udvalgte modullinier mellem de 2 torvehaller, belægges med dobbelte rækker af borduresten som kørestole, barnevogne, klapvogne, sækkevogne mv. kan benytte sig af.

1.12.5 Metro

Ved hjørnet af Frederiksborggade og Linnésgade har Metroen allerede i dag en op/nedgang, hvilket er en af de faktorer som er med til at optimere torvepladsens kundepotentiale, sammen med de øvrige stærkt repræsenterede kollektive trafikforbindelser omkring Israels Plads.

Kundepotentialet er da også erklæret *optimalt* af den række af aktører og offentlige instanser som løbende har vurderet projektets udvikling.

Op/nedgangen til Metroen er i dag hovedsageligt anvendt af passagerer med cykler, men vil ifølge Ørestadsselskabet på enkelt vis kunne omprioriteres, så det fremover vil blive en specifik Torvehals-op/nedgang.

For at markere Metroens centrale betydning er der foreslået skabt en specifik Metro-overdækning henover trappepartiet, som i dagens fremtoning er uoverdækket. Fra denne simple tagoverdækning, i samme materialevalg som det øvrige torvehalsbyggeri, ledes torvepladsens handlende/kunder direkte, og tørskoet, ind under den ene torvehals bærende tage.

Selve op/nedgangen foreslås etableret som en særlig *Torveplads-op/nedgang* for det første gennem udsmykning af de underjordiske gangarealer med store historiske fotostater af Israels Plads fra før 1958 med dets gigantiske Grønttorv og dets leben af mennesker – ikke mindst de på side 3 viste fotos fra Københavns Bymuseum vil være særdeles velegnede. For det andet gennem bevidst skiltning med fokus på Torvepladsen. Aspekter som uddybes under punkt 2.8 Metrooverdækning, samt fremgår af Tegn. 4.6 Metrooverdækning.

Metroen har foran op/nedgangen en halvcirkelformet sikkerhedszone, gældende i tilfælde af brand eller lignende ulykkesituationer, der ikke må bebygges med fast inventar. Af Tegningerne 1.1 og 1.3 fremgår dette areal, og det vil kunne anvendes til de tidligere beskrevne mobile stader, der kan flyttes på kort tid, hvis en ulykke skulle indtræffe. Ud for dette område er der i Linnésgade ligeledes på tegningsmaterialet angivet den række af brandkøretøjer, ambulancer mv. som der skal anvises plads til.

1.12.6 Nørreport Station

Nørreport Station er ligeledes nærmeste nabo, og har tilmed direkte underjordisk gangforbindelse til Metroen, og dermed også Torvepladsen, som det blev beskrevet ovenfor. Nørreport Station føjer med samtlige Københavns S-togslinier, Kystbane- og Øresundstog, ikke alene et betydeligt dansk kundepotentiale til Torvepladsen, men nu også svensk efter Øresundsbroens åbning – med særligt fokus på Skåne, Halland og Blekinge.

1.12.7 Busruter

Omkring Nørreport Station er der en længere række busruter tilknyttet, som ligeledes vil få stor betydning for Torvepladsen kundepotentiale. Følgende ruter har holdeplads omkring stationen : Buslinierne 5A, 6A, 14, 42, 43, 89N, 95N, 96N, 150S, 173E, 174E, 184, 185, 186, 350S, 354, 901 og 902.